

**TOŻSAMOŚĆ
REKONSTRUOWANA**

Agnieszka Trąbka

**TOŻSAMOŚĆ
REKONSTRUOWANA**
■
**ZNACZENIE MIGRACJI W BIOGRAFIACH
THIRD CULTURE KIDS**

Wydawnictwo Naukowe
SCHOLAR

WARSZAWA
2014

Recenzje:

prof. dr hab. *Krystyna Stany*

dr hab. *Krzysztof Podemski*, prof. UAM

Redaktor prowadząca:

Anna Raciborska

Redakcja:

Magdalena Pluta

Korekta:

Joanna Barska

Projekt okładki:

Piotr Paczuski

Copyright © 2014 by Agnieszka Trąbka

Publikacja dofinansowana przez Instytut Socjologii
Uniwersytetu Jagiellońskiego,
Biuro Prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Rozwoju
oraz Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II
w Krakowie z dotacji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
na utrzymanie potencjału badawczego

ISBN 978-83-7383-699-0

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 826 59 21, 22 828 95 63, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: BookPress.eu, Olsztyn

SPIS TREŚCI

Podziękowania	9
Wprowadzenie	11
Wymiary tożsamości	14
Bycie w drodze – metafory późnonowoczesnego podmiotu	19
Cel i struktura książki	29
ROZDZIAŁ 1	
Na placówce, w bazie wojskowej, w szkole międzynarodowej – badanie <i>Third Culture Kids</i>	33
<i>Third Culture Kids</i> – rys historyczny	33
Kontekst powstania terminu	33
Recepcja terminu <i>Third Culture Kids</i>	37
<i>Third Culture Kids</i> w innych krajach	41
Dotychczasowe badania na temat <i>Third Culture Kids</i>	42
Życie rodzinne	43
Edukacja i życie zawodowe	45
Charakterystyka psychologiczna	47
Powrót do kraju rodziców – <i>hidden immigrants</i>	51
„Białe plamy” i wyzwania badawcze	56
Metodologia badań własnych	57
Metoda biograficzna w badaniu tożsamości	59
Dobór próby i charakterystyka uczestników badania	62
Sposób realizacji badania i analizy danych	67
Ograniczenia badania	69
Osoba badaczki	70
ROZDZIAŁ 2	
Obcość – inność – wyjątkowość. Wymiar społeczny tożsamości.	72
Strategie wychowawcze w procesie migracji	77
Kontrola i konflikty	82
Relacje z rodziną w dorosłości	86
Różne systemy szkolnictwa	91
Relacje przyjacielskie i partnerskie	94
Grupa odniesienia – osoby o podobnych doświadczeniach	102
Rola Internetu w życiu <i>Third Culture Kids</i>	111
Od obcości do wyjątkowości	114
Kompetencje kulturowe i komunikacyjne	125

ROZDZIAŁ 3

„Pakuj się, wyjeżdżamy!”. Problem sprawczości i kontroli nad swoim życiem	130
Decyzja o przeprowadzce	135
Przebieg procesu adaptacji	141
Trajektoria – poczucie braku kontroli nad swoją biografią	145
Przełamywanie trajektorii – od „doznawania” do „działania”	154
Zrozumienie siebie	154
Wyrażenie siebie	158

ROZDZIAŁ 4

Nowy kraj – nowe życie. Podtrzymywanie ciągłości tożsamości	162
Poczucie tymczasowości i brak kontaktu z przeszłością	165
Kryzysy i depresja w życiu TCKs	170
Orientacja czasowa	174
Orientacja na przeszłość	175
Orientacja na terażniejszość	182
Orientacja na przyszłość	184

ROZDZIAŁ 5

Być jak kameleon. Problemy ze spójnością tożsamości	186
Rola języka w budowie tożsamości	189
Konflikty w sferze wartości	199
Madeleine czy Magda? Imię a tożsamość	202
Polak? Europejczyk? Obywatel świata?	
Zmagania z tożsamością narodową	203
Tożsamość podwójna	207
Tożsamość ponadnarodowa	209
Bycie „kameleonem”.	215

ROZDZIAŁ 6

Korzenie i drogi. Tożsamość przestrzenna globalnych nomadów	220
Socjologiczne pojęcie domu	
i jego rola w procesie budowania tożsamości	221
Deterytorializacja?	227
Znaczenie kraju rodziców oraz innych miejsc zamieszkania	229
Poczucie wykorzenia i motywy osiedlenia się	235
Nomadyczny stosunek do przestrzeni	240

ROZDZIAŁ 7

Wnioski. Konsekwencje biograficzne mobilności w dzieciństwie	247
Typologia biografii globalnych nomadów	247
Powracający do domu	249
Zadomowiony	250

Poszukujący domu	251
Kontynuator	251
Nomada	252
Odkrywca	253
Wnioski	253
Bibliografia	263
Indeks nazwisk	278
Indeks rzeczowy	283

SPIS RYCIN I TABEL

Rycina 1. TCKs i kategorie pokrewne	41
Tabela 1. Charakterystyka próby badawczej	63
Tabela 2. Strategie wychowawcze w rodzinach TCKs	78
Tabela 3. Strategie tożsamościowe globalnych nomadów	246
Tabela 4. Typologia biografii globalnych nomadów	248
Tabela 5. Charakterystyka uczestników badania	259